

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ
МЕНШИН В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ
В УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОГО РЕГІОНУ:
*аналіз, оцінки***

Матеріали міжнародного круглого столу

Ужгород - 2012

Товт М.М. Деякі концептуальні проблеми етнонаціональної політики.....	94
Придачук О. А. Удосконалення механізмів захисту прав національних меншин у системі судочинства.....	101
Гайдош І. Ф. Концепція правового статусу органів національно- культурної автономії в Україні.....	111
Лендшел М. О. Європейський та український досвід правового регулювання питання громадянства	123
Асланов С. А. Деякі аспекти дослідження державної етнонаціональної політики в Україні.....	129
Горват М. В., Навроцька Є. М. Законодавче регулювання захисту прав ромів України: аналіз, оцінки.....	136
Салтыков В. Н. Законодательная и юридическая защита интересов русских и русскоязычных граждан Закарпатья.....	147
Никогосян С. С. Правосудие в армянских поселениях Прикарпатья.....	158
Жупан Є. Є. Проблемні питання русинської спільноти в Україні	163
Кічера Н. В. Проблеми правового становища русинів у Закарпатті	171
Алмаші М. М. Мовні права корінних малочисельних народів Російської Федерації	184

Алмаші І. М.

Розвиток законодавства України про мови національних меншин у контексті міжнародних зобов'язань України у рамках Ради Європи 196

Переш І.Є., Василечко А.В., Попович К.Б.

Захист прав національних меншин у практиці юридичної клінічної діяльності 205

Бисага Ю. Ю.

Участь вищих органів державної влади у забезпеченні реалізації прав окремих категорій громадян 210

Сливич І.І.

Кримінально-правовий захист прав та свобод національних меншин в Україні. 214

Ленгер Я. І.

Захист прав національних меншин у контексті правової реформи в Україні 221

Белов Д. М.

Права етнічних, релігійних та мовних меншин у контексті реформування державного ладу в Україні 226

Громовчук М. В.

Права іноземців та осіб без громадянства на свободу світогляду та віросповідання в Україні: актуальні питання 230

Гербут В. С.

Поняття національно-культурної автономії в Україні 235

Зан М. П.

Методологічні проблеми визначення статусу етнічних спільнот: досвід Закарпаття 245

Різак М.В.

Реалізація національними меншинами права на захист інформації 259

Груз. СССР. 1959. – 132 с.

8. Колісник В.П. Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно-правові аспекти: Монографія. – Харків: Фолю, 2003. – 240 с.
9. Котляр О. Правова основа національних меншин Німеччини у земельному та комунальному законодавстві (на прикладі лужицьких сербів) // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 22. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2003. – С. 465 – 473.
10. Садохин А.П. Этнология: Учебный словарь.– М.: Гардарики, 2002. – 208 с.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ЕТНІЧНИХ СПІЛЬНОТ: ДОСВІД ЗАКАРПАТТЯ

Зан Михайло Петрович,

*доцент кафедри політології Ужгородського національного
університету, кандидат історичних наук*

Формування синтезної дисципліни на стику політичної науки та етнології відбувається в Україні доволі суперечливо. На даному етапі можна виокремити принаймні три варіанти синтезу конкубанатного тандему «політологія – етнологія». По-перше, це найбільш поширений варіант окреслений як «етнополітологія». Він є найбільш усталеним у науковій вітчизняній традиції. Під цим науковим брендом захищені кандидатські та дисертаційні роботи, написані підручники

для студентів вищої школи (І.Курас, О.Картунов, О.Антонюк, В.Бородінов) [1; 4; 7; 8]. По-друге, побутує «етнодержавознавство» як сфера вивчення проблем державного конституювання етнічних спільнот (Ю.Римаренко, І.Оніщенко) [18; 19]. Третій підхід представлений самобутнім авторським концептом І.Варзара, визначений останнім як «політична етнологія» [5]. Саме подібний плюралізм у окресленні предмету етнополітологічної дисципліни спричинив наступні явища: по-перше, своєрідний «хаос дефініцій» у плані оперування базовими поняттями синтезної науки; по-друге, невизначеність чіткої концепції етнополітики і як наслідок, гальмування у вирішенні нагальних проблем етнополітичного буття Української держави.

На наше глибоке переконання, джерело подібних інсинуацій має виключно політичну природу. Це «проблеми» політичних лідерів нашої держави, які маніпулюють масовою свідомістю, моделюючи при цьому протистояння за принципом «Схід – Захід» України, реанімуючи напередодні виборчих кампаній проблему надання російській статусу державної мови. У той же час – це «проблеми» політтехнологів, консультантів, які обслуговують фрагментований за бізнесінтересами український політикум. Це й «проблеми» теоретиків, які забуваючи про особливості конституювання української спільноти апелюють до різного типу квазінаукових дефініцій.

Отож, вважаємо вищеокреслену проблему методології визначення статусу етнічних спільнот України актуальною як у науково-теоретичному, так і в предметно-практичному форматі. Зауважимо, що у своїй невеликій науковій розвідці ми не пропонуємо деталізованої методологічної процедури визначення статусу етнічних спільнот, ми тільки на окремих прикладах, враховуючи досвід Закарпаття як поліетнічного регіону, акцентуємо нагальність проблеми вироблення

чіткого дефінітивного інструментарію у вітчизняній етнополітології. При цьому, сподіваємось, наші роздуми слугуватимуть приводом для окремої дискусії.

Одним із парадоксів української етнополітичної науки є данина радянському суспільствознавству та нехтування європейським досвідом у плані оперування науковими поняттями. До прикладу, досвід суспільно-політичного розвитку європейських суспільств засвідчує безглуздість вживання деяких квазінаукових категорій.

1. Квазінаукове поняття «народність». У філософських словниках радянського часу це поняття визначало «одну із форм спільності людей, яка історично слідує за родоплемінною спільнотою та формується в процесі злиття, консолідації різних племен в умовах зміни первіснообщинного ладу приватновласницькими відносинами, появою і розвитком класів» [17, с. 263]. Тому побутування й понині цього терміну в наукових та публіцистичних працях є даниною радянської схеми етногенетичних процесів, яка прямо вписувалася в чергування суспільно-економічних формацій.

Якщо «плем'я» відповідало первісному ладу, то «народність» презентувала екстенсивну за часом і простором рабовласницьку та феодальну суспільно-економічну формацію. Поняття «нація» логічно асоціювалось із «регресивною» капіталістичною та «прогресивною» соціалістичною стадіями суспільної динаміки. Власне поняття «народність» виявилось найслабшою ланкою у теоретичному та практичному аспектах. Чого варта концепція «давньоруської народності», яка за радянських часів виступала у якості «спільної коліски» трьох братніх східнослов'янських народів. Й по нинішній день на сторінках як загальнодержавної, так і регіональної преси, аналітичних записках та довідках державних службовців зустрічається термін на кшталт «представники циганської народності». Виникає питання: яким чином ці

словосполучення узгоджуються із суспільствами рабовласницького та феодального типу?

2. Амбівалентність терміну «національність». Поняття «національність» звично вживається для окреслення етнічної чи національної належності особи. Зауважимо, що в це поняття вкладається власне етнокультурне розуміння нації або ж німецька модель поняття «нація». Ще з часів Йоганна Гердера (1744-1803 рр.) у Німеччині під націями розуміли спільноти, яких об'єднує мова, культура, традиції. Слов'янські етноси за доби націоналізму у Східній Європі (др.п. XIX – поч. XX ст.) стали «націями», відповідно «національність» звично розуміється як статус особи в рамках національної (етнічно гомогенної) спільноти. З іншого боку, через особливості націогенезу Франції та Англії, виникає етатистське розуміння «нації». У цих суспільствах складається усвідомлення «національності» як приналежності до могутнього державного механізму. Національність виражає належність до держави, тобто визначає громадянство. Таким чином сформувалась англосаксонська модель нації та національності як державної лояльності та патріотизму, громадянської ідентичності.

Маніпулювання амбівалентним статусом терміну «національність» очевидна при аналізі етнополітичних процесів у сучасних країнах Центрально-Східної Європи. Безпосередньо спілкуючись із респондентами-українцями повітів Сату Марє та Марамуреш (Румунія) ми констатуємо певне збентеження перед запитаннями про їхню «національність». Місцеві українці, спілкуючись діалектною українською мовою стверджують, що вони «румуні за національністю, але українці за етнією (етнічним походженням)». Подібна ситуація у Східній Словаччині (Пряшівщина), де місцеве населення у своїй масі зберігає русинський етнокультурний маркер, а на рівні «національності» ідентифікує себе з словацькою спільнотою. Власне самі респонденти змушені конста-

тувати відповідним чином, адже самі переписні листи змодельовані за цим критерієм. Така ж ситуація спостерігається й на Закарпатті, де поєднується загальнодержавна (національна), регіональна (етнокультурна чи субетнічна) свідомість. Навіть на рівні окремих наукових кіл, місцевого чиновництва, працівників культури та освіти можна констатувати твердження, яке вдало й концентровано представлено в одній науково-популярній праці: «За національністю я українець... але завжди захищатиму русинів від «найвідоміших від свідомих», які бажали б бачити русинів бидлом, а не народом, діють за принципом: «русинів ні в народ, ні в націю не пустимо!» [3, с. 8].

Отож, замість німецької традиції розуміння «національності» як етнокультурного феномену наразі в громадську думку впроваджується англосаксонське тлумачення цієї дефініції, що призводить до певних сепаратистських тенденцій в центрально-східноєвропейському ареалі. В той же час у виключно наукових дослідженнях зустрічаються й створені журналістами, фахівцями PR-технологій слогани, що не витримує взагалі ніякої критики. Наприклад, при характеристиці міграційних процесів на Закарпатті на початку 90-х рр. минулого століття, дослідники твердять «...міграцію осіб кавказької національності» [9, с. 9].

3. Довільне оперування поняттями «національна меншина», «національна група», «етнічна меншина», «етнічна група», «субетнос», «етнографічна група». Зрозуміло, що теоретично можна обґрунтувати «правильність» вживання будь-якої дефініції. Однак, якщо в процесі дослідження підмінюються поняття та загострюються кон'юнктурні акценти, то такий підхід вартий критичного аналізу.

Зауважимо, що існує плюралізм думок щодо вищеназваних термінів, особливо «етнічна група». Подібний плюралізм приводить до різночитань, підміну сутності досліджуваних

проблем. Так, в одній науковій розвідці автор говорить про закарпатських румунів, угорців, німців, користуючись терміном «національні групи», в іншому дослідженні зазначає, що це – «етнічні групи» [11, с. 210; 13, с. 268; 15, с. 104]. А «національними меншинами» в останньому дослідженні вже виступають русини Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії, України. Авторами мотивується тим, що русини – частина нації поза межами етнічної чи державно-політичної території. В таких умовах, дослідники самостійно визначають місце національної меншини закарпатських українців у складі Української держави [15, с. 116]. В одній і тій же праці Іван Минович та Микола Макара спочатку зазначають, що етнічні групи – утворення, що не входять в етносоціальний організм. В іншому місці вказується, що український етнос (як і інші) поділяється на етнічні групи [16, с. 7, 64]. Очевидно, автори мали на увазі етнографічні групи, що кардинально змінює сутність розуміння проблеми.

Подібні казуси зустрічаються в багатьох інших студіях. Насамперед, дослідники оперують терміном «етнічна група», розуміючи під ним етнографічну групу або субетнос. Наприклад, відомий американський вчений Пол Роберт Магочій вказує, що «...свою республіку утворила етнічна група гуцулів» [10, с. 107]. Інша варіація – термін «етнічна група» використовується щодо представників всіх етнічних спільнот, включаючи державотворчий етнос, національні меншини, етнічні групи [2; 20]. Використання ж авторами монографії «Циганське населення Закарпаття» терміну «етнічна група» щодо циган краю більш виправдане, ніж «національна меншина» в силу дії об'єктивних чинників їхнього етногенезу [6, с. 3].

Наукові непорозуміння через вживання наукової термінології виникають і через так зване соціологізаторство етнологічної термінології. Так, Олександр Пелін вказує на факт «відпучковування» від українців некодифікованих груп –

«русинів» і «закарпатців». Крім цього, русини поділяються на три контрольні групи – етнічні, рекомендовані, активісти національно-культурного товариства [20, с. 76; 21, с. 199, 206]. Такі похідні поняття на основі історичного етноніму або географічної детермінації етнічних явищ і процесів є скоріше соціологічною моделлю. Таким чином, подібна студія вказує на виключно соціально-політичні орієнтації, процеси етнічної маргіналізації населення, а не етнічну належність опитаних. Таке дослідження ігнорує нетотожність соціальної стратифікації і етнографічної мозаїчності етнічних спільнот. Якщо русини, закарпатці, радянські – окремі «етнічні групи», а не етнографічні складові однієї етнічної спільноти, то чому б за таким самим принципом не поділити циган на табірних циган, ремісників, музикантів і танцюристів; угорців на мадярів і чанго; виділити серед румунів «етнічні групи» мараморошців, банатців, олтенців, моців, трансильванців, молдаван і т.д.

Дослідник Іван Мигович справедливо зазначає, що в середовищі автохтонів дають про себе знати пристрасні довокла етнонаціонального розвитку (соціально-політичні орієнтації). Вчений вказує на виділення (на основі знову ж таки історико-політичної детермінанти) в середовищі українців Закарпаття: українців етнічних місцевих, східних, прикарпатських, русинів (6%). Серед названих виділяються українці, русини-українці, русини-неукраїнці [14, с. 36]. Політизація цього явища загрожує конфліктами, вказує вчений. Виникає доречне зауваження: задля чого на науковому рівні робити штучний подібний поділ єдиного етносу? На практиці це означає фактичну рекламу кон'юнктурно сконструйованої «проблеми русинів на Закарпатті».

Поряд з цим зауважимо, що субетнічні розмежування проявляються у протиставленні певних традицій, стереотипів, цінностей, звичок представників етнографічно мозаїч-

них спільнот. Щодо української етнічної спільноти, то мова йде, насамперед, про русинів-закарпатців, бойків-галичан, гуцулів-буковинців [22, с. 502]. Це звичайне соціокультурне та ментальне явище, яке є характерним для всіх етносів. Цей поділ на побутовому рівні існував і буде існувати в будь-якій етнічній спільноті. В той же час на Закарпатті, як не парадоксально, більшість «субетнічно свідомих» русинів виявилось під час перепису в містах, а не традиційному сільському середовищі. Це – 59,6 % з 10 063 чол. з числа постійного населення області.

Цікавим прикладом для маніпулювання етнологічними дефініціями є особливий статус спільноти, яка ідентифікує себе волохами. Ця група поширена в селах Сімер, Тур'я-Ремета, Тур'я-Пасіка, Порошково Перечинського району, Анталовці, Кам'яниця Ужгородського району, Мирча Великоберезнянського району, Довге Іршавського району Закарпатської області. Це румуномовна спільнота нащадків трансільванських циган, які прибули на Закарпаття в другій половині XVIII ст. Спілкуючись архаїчною румунською мовою і не визнаючи себе циганами, волохи під час перепису населення зафіксовані як «українці». Безперечно, що немає жодних підстав відносити їх до якоїсь особливої групи румунського етносу чи окремої етнічної спільноти. Зовсім інша справа, що вони деградували у плані етноідентичності (втратили етнічну самосвідомість) і представляють своєрідну маргінальну групу циган краю. Саме «білими циганами» називають їх українці, які мешкають поряд. Попри це окремі науковці вживають щодо цієї спільноти термін «невелика етнічна група», що не є методологічно виваженим [12]. Комплексне наукове дослідження цієї проблеми в Україні та Словаччині десяток років тому проводили співробітники Історичного Музею м. Сату Марє (Румунія), зокрема, етнолог Аліна Асталош. Результати дослідження не були опублікованими, а

в звітах про роботу етнологічної експедиції закарпатські во-
лохи презентувались як окрема «румуномовна спільнота».

Таким чином, проілюструвавши проблемні аспекти у
визначенні статусу етнічних спільнот на прикладі Закарпат-
тя, зробимо деякі узагальнюючі висновки.

1. На сучасному етапі існує проблема політизації, соці-
ологізації досліджень в галузі етнополітичної науки. Насам-
перед дослідники звужують комплексне розуміння феноме-
ну етносу, його мозаїчності. Ряд науковців *volens nolens* фор-
мулюють свої погляди в форматах конструктивістської або
інструменталістської концепцій етнічності, які відобража-
ють лише окремі прояви етнічності або життєдіяльності ет-
нічних спільнот (роль ситуативних, мобілізаційних вартос-
тей, «етнічного інтересу», етнічного лідерства і т.п.). У по-
дібних умовах висловлюються тези про дрейф етноідентич-
ності, роль етнорегіонального чинника і намагання самовиз-
начення ковітальних спільнот за виключно просторовим (те-
риторіальним) принципом. У той же час досвід як реальний
критерій істини вказує на наступне: 1) нездатність соціальної
структури суспільства замінити етнографічну мозаїчність
етнічної спільноти; 2) етнографічні частини етносу можуть
мати вкрай нечітку ідентифікацію / самосвідомість, на побу-
товому рівні «не розуміючи», що становлять таксономічну
складову спільноти вищого рівня. Отже, абсолютизація ет-
ноніму (особливо у випадку русинської ідентичності) веде до
методологічних аберацій у наукових студіях дослідників.

2. Проблема використання понять «національна менши-
на», «національна група», «етнічна меншина», «етнічна група»,
«субетнос», «етнографічна група» в рамках дослідження етніч-
них процесів на Закарпатті набула особливої актуальності че-
рез: 1) різноплановість розуміння дефініцій; 2) соціологізацію
етнологічної термінології; 3) розуміння дослідниками за етно-
визначальний саме фактор регіональної самоназви (зокрема,

«русини»). Зауважимо, що дискусії в подібному ракурсі не є оригінальними. Зокрема, вчені-етнологи, які вивчають проблематику етноідентифікації населення Берестейщини, вказують на політичні спекуляції офіційного Мінська довкола маніпуляцій з етнонімами «тутейші» та «поліщуки», про слабке поширення етноніму «українці» серед місцевого українського населення. Проте відпирність асиміляційним процесам відбувається завдяки стійкості традиційної української етнічної культури Західного Полісся. Це саме стосується і Закарпаття як окремого історико-етнографічного регіону України.

3. На наш погляд, науково виправданими (в рамках примордіалістської парадигми етнічності) є використання наступних дефініцій у контексті дослідження етнічних процесів у краї: 1) «державотворчий етнос / титульна нація» – щодо українського населення Закарпаття; 2) «субетнос» – щодо гуцулів краю; 3) «етнографічна група» – щодо русинів (долинян, лемків, бойків); 4) «національна меншина» або «етнонаціональна меншина» – щодо угорців, румунів, росіян, словаків, німців, білорусів, євреїв та представників інших етнічних спільнот області; 5) «етнічна меншина» або «етнічна група» – щодо ромів краю. Підкреслимо, що етнонім «русини» Закарпаття, як вказувалось в багатьох попередніх студіях, передає рівень етнічної самосвідомості українського населення краю кінця XIX – початку XX ст. На науковому рівні протиставлення «етнічних» та «політичних» русинів є тільки соціологічною моделлю відображення різновекторних орієнтацій в соціально-політичній та ідеологічній сферах нинішнього соціуму Закарпаття.

Підсумовуючи вищесказане, можна констатувати, що вітчизняна етнополітологічна наука потребує детального вивчення та з'ясування статусу етнічних спільнот. Першим кроком до вироблення чіткого етнополітологічного тезаурусу постало б створення координаційного центру з вивчен-

ня етнополітичних проблем регіонів України. На базі дослідження локальних проблем варто підготувати окреме видання, де були б представлені етнографічні та субетнічні складові української нації, співвідношення категорій «національна меншина», «етнічна меншина», «корінний народ / етнос», «субетнос», «етнографічна група» тощо. Така колективна праця дозволила б оптимізувати прогалини в контексті вироблення наукових рекомендацій у рамках розробки методологічно виваженої концепції етнополітики України.

Перелік використаних джерел

1. Антонюк О.В. Формування етнополітики в Україні: теоретико-методологічні та концептуальні засади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра політ. наук : спец. 23.00.05 «Етнополітологія та етностудіологія» / Олександр Васильович Антонюк. – К., 2001. – 29 с.
2. Бедзір В. Міжетнічне контактування в Ужгороді в оцінках представників основних етногруп / Василь Бедзір // Соціальні виміри суспільства. Збірка наукових робіт молодих науковців. Випуск 3. – К. : Інститут соціології, 1999. – С. 349 – 363.
3. Болдижар М.М. Наука вимагає правди / Михайло Миколайович Болдижар. – Ужгород, 1999. – 68 с.
4. Бородінов В.Д. Етнополітологія : Навчальний посібник / Валерій Дмитрович Бородінов. – Донецьк : Каштан, 2008. – 396 с.
5. Варзар І.М. Політична етнологія як наука: теоретико-методологічні і наукознавчо-праксеологічні аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра політ. наук : спец. 23.00.03 «Політична культура та ідеологія» / Іван Миколайович Варзар. – К., 1995. – 52 с.
6. Ємець Г.С. Циганське населення Закарпаття / Г.С. Ємець, Б.І. Дяченко. – Ужгород : Карпати, 1993. – 64 с.

7. Картунов О.В. Західні етнонаціональні та етнополітичні концепції : теоретико-методологічний аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра політ. наук : спец. 23.00.05 «Політичні інститути і процеси» / Олексій Васильович Картунов. – К., 1996. – 41 с.
8. Курас І. Етнополітологія. Перші кроки становлення / Іван Курас. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.
9. Лавер О. Свої “чужі” і чужі “свої”. Етнічні процеси на Закарпатті в радянський час та в перші роки становлення української державності / Лавер О., Макара М. // Карпатський край. – 1996. – №1-4. – С. 7 – 9.
10. Магочий П.Р. Русинське питання / Пол Роберт Магочий // Політична думка. – 1995. – №2-3. – С. 105 – 115.
11. Макара М. Русинство в етнополітичному житті центральноєвропейського регіону / Микола Макара // Соціально-економічні та етнополітичні зміни в країнах Центральної і Південно-Східної Європи (друга половина 80-х – перша половина 90-х років ХХ ст.) : Матеріали міжнародної наукової конференції. 26-27 вересня 1996 року. – Ужгород : Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ Закарпатського обласного комітету у справах преси та інформації, 1997. – С. 210.
12. Макара М. Ще одна зневажена спільнота / М.Макара, В. Марина // Християнська родина. – 2000. – 27 липня. – С. 10.
13. Макара М.П. Деякі питання сучасних міжнаціональних відносин на Закарпатті / Микола Петрович Макара // Українські Карпати: Матеріали міжнародної наукової конференції “Українські Карпати : етнос, історія, культура” (Ужгород, 26 серпня – 1 вересня 1991 р.). – Ужгород : Карпати, 1993. – С. 267 – 278.
14. Мигович І. Конфліктність в закарпатському соціумі: етноконфесійний аспект / Іван Минович // Соціально-економічні та етнополітичні зміни в країнах Центральної і Південно-Східної Європи (друга половина 80-х – перша половина 90-х

- років ХХ ст.) : Матеріали міжнародної наукової конференції. 26-27 вересня 1996 року. – Ужгород : Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ Закарпатського обласного комітету у справах преси та інформації, 1997. – С. 29 – 38.
15. Мигович І.І. Закарпатський соціум : етнологічний аспект / І.І. Мигович, М.П. Макара. – Ужгород : Патент, 2000. – 160 с.
 16. Мигович І.І. Слово за русинів / І.І. Мигович, М.П. Макара. – Ужгород: Християнська родина, 1999. – 104 с.
 17. Народность // Философский словарь / Под редакцией М.М. Розенталя. Издание третье. – М. : Издательство политической литературы, 1972. – С. 263.
 18. Оніщенко І. Основи етнодержавознавства : Навч. посібник / Ірина Григорівна Оніщенко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 168 с.
 19. Основи етнодержавознавства. Підручник / За ред. Ю.Римаренка. – К. : Либідь, 1997. – 656 с.
 20. Пелин А.В. Динамика межэтнических отношений Закарпаття 1995-1998 годов / Александр Владимирович Пелин // Ученые записки Симферопольского государственного университета. – Симферополь, 1999. – № 11. – С. 76 – 84.
 21. Пелин А.В. Различия между официальной статистикой и результатами социологического исследования по проблемам национальных меньшинств в Закарпатье / Александр Владимирович Пелин // Матеріали науково-практичної конференції “Державне регулювання міжетнічних відносин в Закарпатті”. – Ужгород : Патент, 1997. – С. 199 – 213.
 22. Субетнос // Етнократологічний словник : Енцикл.-довід. слов. / За ред. О.В. Антонюка, М.Ф. Головатого, Г.В. Фокіна. – К. : МАУП, 2007. – С. 501 – 502.

Резюме

У статті аналізується проблема «хаосу дефініцій» в сучасній українській етнополітології. Враховуючи досвід політичного Закарпаття автор ілюструє квазінаукову суть поняття «на-

родність» та маніпулятивність довкола категорії «національність». Наголошується на проблемі методологічної непослідовності щодо інтерпретації понять «національна меншина / група», «етнічна / етнографічна група», «субетнос». Автор робить висновок про перспективу вироблення чіткої концепції української етнополітики та потребу детального вивчення та з'ясування статусу етнічних спільнот.

Summary

In the article the problem of the «chaos of definition» in the modern Ukrainian Ethnopolitical Science was analyzed. Given the experience of multi-ethnic Transcarpathia the author illustrated a non-scientific essence of the definition «folks» and manipulations of the category «nationality». The emphasis was given to highlight the problem of the methodological inconsistency in interpretations of definitions «national minority / group», «ethnic / ethnographical group», «subethnos». The author made conclusions about perspectives for development of the legible concept of the Ukrainian Ethnopolitical Science and about the necessity of the detailed research and the determination of the status of ethnic communities.

РЕАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИМИ МЕНШИНАМИ ПРАВА НА ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ

Різак Михайло Васильович,

*аспірант кафедри конституційного і порівняльного права
Ужгородського національного університету,
помічник-консультант народного депутата України*

Закріплення права меншин на особливий захист їх «вразливих» персональних даних в універсальних і регіональних міжнародних договорах послужило основою для розвитку системи спеціальних норм і принципів, які становлять сучасний міжнародно-правовий інститут захисту безпеки обігу персоніфікованої інформації. При цьому, стимулом для становлення і подальшого розвитку цього інституту міжнародного права служать не тільки інтереси міжнародної спільноти у захисті права меншин на безпеку їх «вразливих даних», а й, значною мірою, інтереси держав у забезпеченні безперешкодного міжнародного обігу персоніфікованої інформації. Останнє пов'язано з тим фактом, що персональні дані (надалі ПД) використовуються у різних сферах суспільного життя. З огляду на розширення міжнародних інформаційних обмінів, вільна передача інформації незважаючи на кордони стає чинником, що обумовлює успіх міжнародного співробітництва.

У той же час, створення національними урядами штучних перешкод для вільного міжнародного обігу ПД негативно відбиватиметься на міжнародному співробітництві у багатьох сферах. Розуміння цієї проблеми спонукало міжнародне співтовариство до розвитку співробітництва з метою забезпечення швидкого і якісного інформаційного обміну, яке призвело до створення сукупності міжнародних норм і принципів, що охо-